

Роль логістичного каналу у діяльності підприємств

Пазєєва Г. М.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: PazeevaA@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6557-6890*

Осколок Є. В.

*студент кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OskolokYV@krok.edu.ua*

Актуальність теми полягає у тому, що сьогодні одну з ключових ролей у забезпеченні продукцією споживачів відіграє логістика. Саме вона займається управлінням матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками підприємства. У зв'язку із постійною трансформацією логістики поглиблюється її розуміння та з'являються нові логістичні утворення, які потребують досліджень. Одним із таких утворень є логістичний канал.

Об'єктом дослідження є функціонування логістичного каналу у діяльності підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти функціонування логістичного каналу у діяльності підприємств.

Метою цієї роботи є аналіз функціонування логістичного каналу у науково-практичному середовищі та пропозиції для його покращення.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішили наступні завдання:

- проаналізували основні підходи до визначення поняття «логістичний канал»;
- визначили роль логістичного каналу у розрізі діяльності підприємств;
- сформулювали принципи та пропозиції для покращення функціонування логістичного каналу.

В процесі дослідження використовували такі наукові методи: порівняльного та системного аналізу для тлумачення поняття «логістичний канал», вміннями та навичками, мисленевого моделювання та аналогії для формування принципів та пропозицій для покращення функціонування логістичного каналу.

Інформаційна база досліджень. Вагомий внесок у дослідження сфери функціонування логістичного каналу зробили такі вітчизняні вчені як Алькема В. Г., Волошин Р. В., Горбенко О. В., Григор'єв М. Н., Дудар Т. Г., Кириченко О. С., Ларіна Р. Р., а також зарубіжний вчений – Гаджинский А. М. У їхніх наукових роботах розглянуто сутність та роль логістичного каналу у діяльності підприємств. Джерелами дослідження є нормативно-правові акти, публічні монографії, статистичні дані державних органів та підприємств, наукові фахові публікації, які стосуються сфери досліджень функціонування логістичних каналів.

На першому етапі дослідження аналізували основні підходи до визначення поняття «логістичний канал» та його сутність у науковій літературі. Розглянемо основні підходи до визначення логістичного каналу у табл. 1.

Таблиця 1 Визначення терміну «логістичний канал»

Автор	Визначення	Джерело
Григор'єв М. Н.	Логістичний канал-це частково впорядкована множина, складовими якого виступають виробники (постачальники), споживачі, посередники, перевізники та інші учасники, що забезпечують процес товароруху.	[3, с. 177]
Ларіна Р. Р.	Логістичний канал-це частково впорядкована множина різних посередників, які реалізують доведення матеріального потоку від конкретного виробника до його споживачів.	[5, с. 14]
Дудар Т. Г., Волошин Р. В.	Логістичний канал-це частково впорядкована множина різних організацій і окремих осіб, які здійснюють чи сприяють доведенню товарів від конкретного виробника до кінцевого споживача.	[4, с. 95]
Гаджинский А. М.	Логістичний канал-впорядкована множина різноманітних посередників, які здійснюють доведення матеріального потоку від конкретного виробника до споживача.	[2, с. 141]

Можемо бачити із таблиці 1, що є безліч різних визначень цього поняття. Велика кількість тлумачень вказує на процес дослідження цієї сфери фахівцями, що репрезентують різні функціональні напрями діяльності. Проте у науці сформовано єдине розуміння того, що логістичний канал-це певна упорядкована множина, складовими якої є виробники, постачальники, споживачі, посередники, перевізники та інші учасники, що забезпечують рух, доведення матеріального, від виробника до кінцевого споживача. Множина є частково впорядкованою до тих пір, поки не обрано конкретних учасників процесу просування матеріального потоку від виробника до споживача. Можливість вибору логістичного каналу є суттєвим резервом підвищення ефективності логістичних процесів. Функції, що виконують логістичні канали передбачають всі функції логістики, а також функції інформаційного, фінансового та правового забезпечення, необхідні для формування господарських зв'язків і ділових відносин з суб'єктами логістичного каналу та з кінцевими споживачами. Логістичний канал може бути забезпечений різними учасниками [3, с. 177-178; 2, с. 141-142; 1, с. 54-55].

На другому етапі дослідження визначили роль логістичного каналу у розрізі діяльності підприємств. Після того як зроблено вибір конкретних учасників процесу просування матеріального потоку від постачальника початкового рівня до кінцевого споживача відповідно формується лінійно упорядкована чисельність фізичних і юридичних осіб, які виконують логістичні операції, що спрямовані на доведення зовнішнього логістичного потоку від однієї логістичної системи до іншої чи до кінцевого споживача. Таким чином, логістичний канал перетворюється на логістичний ланцюг [5, с. 14-17]. Так як логістичний канал є складовою логістичного ланцюга, він функціонально забезпечує рух матеріального, фінансового та інформаційного потоків між двома суб'єктами господарювання на певній ланці логістичного ланцюга. Логістичний канал є різноманітним і може відображати зв'язок між: постачальниками, постачальником-виробником, виробником-посередником, посередниками, посередником-споживачем. Існує й прямий логістичний канал, або канал нульового рівня, який характеризується відсутністю посередників і пов'язує виробника безпосередньо зі споживачами. Кожний із таких видів каналів має особисті відмінності і відповідно процеси, які проходять в рамках даного каналу. Розглядаючи логістичний канал між виробником та посередниками

на прикладі логістичного ланцюга можна спостерігати, що даний логістичний канал складається із виробника та двох посередників. Відповідно цей канал передбачає інформації зв'язки між виробником та посередниками щодо обсягів виробництва, постачання та інших контрактних умов. Обмін інформацією, як правило, здійснюється за допомогою електронної пошти, онлайн та офлайн зустрічей та програмними забезпеченнями, якими користуються підприємства. У процесі обміну інформацією та відповідно до закріплених договором умов підприємство-посередник має здійснити оплату на рахунок виробника. У свою чергу виробник поставляє продукцію за допомогою власного транспорту виробника або посередника, або уклавши контракт із транспортно-експедиційним підприємством, дані умови також чітко відображаються у договорі між виробником та посередником. Після чого здійснюється транспортування та приймання посередником продукції від виробника. Як можемо бачити на прикладі, процеси в рамках логістичного каналу мають сильну залежність від тої діяльності яке провадить підприємство. Виходячи із функцій логістичного каналу можна зауважити, що він вкрай сильно впливає на загальну діяльність підприємства і у випадку, якщо на якомусь етапі підприємства не виконали функцій покладених на них в рамках логістичного каналу він буде вважатись порушеним, а ланцюг поставок фактично є паралізованим і не може функціонувати, або функціонує із помилками, що негативно перекладається на діяльність підприємств у ланцюзі поставок та кінцевого споживача [1, с. 54-57].

На завершальному етапі дослідження сформувавши принципи та пропозиції для покращення функціонування логістичного каналу. Для цього варто притримуватись принципів зображених у табл. 2.

Таблиця 2 Принципи для покращення логістичного каналу у діяльності підприємств

Принцип	Сутність
Взаємодія	Визначення та підтримання зв'язку між суб'єктами логістичних каналів за їхніми функціями у спільно-діючих процесах.
Відкритість	Суб'єктам логістичного каналу варто будувати партнерські відносини для тісної міжособистісної взаємодії при безпосередньому усвідомленні їх спільної мети.
Відповідальність	Відповідальність учасників логістичного каналу згідно домовленостей та їх дотримання відповідно до підписаного договору та діючого нормативного законодавства.
Розвиток	Забезпечує перетворення структури логістичного каналу, зокрема його адаптація до змін зовнішнього середовища, в результаті чого відбувається перехід до нового, прогресивнішого його стану.
Управління	Управління керівниками своїх підлеглих має забезпечити узгодженість дій учасників логістичного каналу під час досягнення загальної мети суб'єктів госопдарювання, а відповідно й виконання всіх функцій передбачених даним логістичним каналом.
Контроль	Кожна виконана операція в рамках логістичного каналу має контролюватись та у разі проблем або форс-мажорних обставин докладатись керівникам відповідних підрозділів для їх вирішення.

Джерело: складено автором на підставі [1, с. 54-57; 5, с. 14]

При дотриманні принципів у табл. 2 учасниками логістичного каналу має бути забезпечене ефективне функціонування каналу, також варто дотримуватись основних принципів логістики. У разі, якщо виникають проблеми або форс-мажорні обставини вони мають вирішуватись на етапі виникнення і у подальшому контролюватись. При довгостроковій проблемі необхідно організувати зустрічі між керівниками відділів та

домовлятися про конкретні дії співробітників та загалом процесу для узгодженості дій між учасниками логістичного каналу. У випадку, якщо підприємство не може знайти конкретну причину, яка викликає певні проблеми, варто здійснити аудит дотримання обома сторонами всіх принципів та операцій у рамках процесу [4, с. 95-97].

Отже, логістичний канал є важливим логістичним утворенням, яке забезпечує процес товароруку та передбачає такі складові як: матеріальний, інформаційний та фінансовий потік. Його роль є критичним, тому що у разі перебоїв у логістичному каналі, ланцюг поставок фактично буде паралізований, розірваний і не може функціонувати, або функціонує із помилками, що негативно перекладається на діяльність підприємств у ланцюзі поставок та кінцевого споживача. Для ефективного функціонування логістичного каналу учасникам варто дотримуватись наступних принципів: взаємодія, відкритість, відповідальність, розвиток, управління та контроль. У випадку довгострокових проблем необхідно провести аудит та/або зустріч із іншим учасником логістичного каналу.

Ключові слова: логістичний канал, підприємство, логістичне утворення.

Список використаних джерел

1. Алькема В. Г., Кириченко О. С. Економічна безпека суб'єктів логістичної діяльності: Навчальний посібник.-К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2016.-350 с.
2. Гаджинский А. М. Логістика: Підручник.-11-е вид., перероб. та доп.-М.: Видавництво-торгова корпорація «Дашков та К», 2005.-432с.
3. Григор'єв М. Н. Логістика: підручник / М. Н. Григор'єв. — Москва: Видавництво Юрайт, 2012. — 782 с.
4. Дудар Т. Г., Волошин Р. В. Основи логістики. Навч. посіб. -К.: Центр учбової літератури, 2012.-176 с.
5. Ларіна Р. Р. Логістика : навчальний посібник / Р. Р. Ларіна.-Д. : ВІК, 2005.-335 с.